

Σελίδες από την εποποιία του '40

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Καθώς εχιόνιζε απ' το σκούνημα της μυγδαλιάς ο αγέρας
Κι άναβαν στις κορφές των χόρτων καβαλάρηδες
Εκεί που χτύπαγεν η οπλή ενός πλάτανου λεβέντικου
Και μια σημαία πλατάγιζε ψηλά γη και νερό
Που όπλο ποτέ σε πλάτη δεν εβάραινε
Μα όλος ο κόπος τ' ουρανού
Όλος ο κόσμος έλαμπε σαν μια νεροσταγόνα
Πρωί, στα πόδια του βουνού
Τώρα, σαν από στεναγμό Θεού ένας ίσκιος μεγαλώνει.

Οδυσσέα Ελύτη, Άσμα Ηρωϊκό και Πένθιμο για τον χαμένο Ανθυπολοχαγό της Αλβανίας.[\[1\]](#)

Κώστας Κουτσουρής, Κορυτσά, 1940, Λάδι σε μουσαμά 64×86 εκ.

«Στην «Κορυτσά» (ο ζωγράφος Κώστας Κουτσουρής) αποδίδει τη ζωή στη βορειοηπειρωτική αγροτόπολη μια μέρα του χειμώνα, μετά την κατάληψή της από τους Έλληνες το 1940. Το χιόνι σκεπάζει τις στέγες των σπιτιών τους, τους τρούλους και τα καμπαναριά της εκκλησίας, όπου έχουν αναρτηθεί ελληνικές σημαίες, ενώ τα βουνά διαγράφονται στο βάθος. Η κίνηση στους δρόμους δείχνει το ενδιαφέρον του καλλιτέχνη για την απόδοση της ζωής, αφού η ανθρώπινη μορφή θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της φύσης».^[2] Ο ζωγράφος πολέμησε στην Κορυτσά και αποτυπώνει στον πίνακα αυτά που έζησε. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο πίνακας αυτός βρίσκεται μόνιμα, στο Γραφείο του Υπουργού Εθνικής Άμυνας.

«Μην. Νοέμβριος... Τέλος συνεχίζομεν τον δρόμον. Ύστερα από μίαν ώραν εισερχόμεθα εις τα πρώτα σπίτια της Κορυτσάς. Οι ορισθέντες πολίται διά την υποδοχήν, μόλις μας αντίκρυσαν ήρχησαν να μας διανέμουν δώρα. Τουτέσιν τσιγάρα, γλυκά, φρούτα και τόσα άλλα. Μετά προχωρούμεν για το κέντρον της. Από τη μία άκρη της πόλεως έως την άλλην, είχαν παραταχθεί αι χιλιάδες των κατοίκων της δια να μας υποδεχθούν. Το τι συνέβη κατά τη νύχτα εκείνη δεν περιγράφεται. Το καλώς ήλθατε και το ζήτω ηκούετο από χιλιάδες στόματα. Συγκινητικότατη υπήρξεν η υποδοχή μας. Από τη μεγάλη τους χαρά πολλοί εκ των κατοίκων της έκλαιον. Απ' όπου κι αν περνούσα άφθονα τσιγάρα μας edίδοντο εκ

των πολιτών. Εγώ δε τους έλεγα: «Έλληνες είστε; Έλληνες;» «Ναι, ναι Έλληνες», με έλεγαν. Αυτήν όμως την μεγάλην υποδοχήν που μας επεφύλαξεν ο πληθυσμός της, ήρθαν να της δώσουν μεγαλυτέραν ζωήν οι ήχοι της καμπάνας της Μητροπόλεως. Όταν άρχισε η καμπάνα να χτυπά γλυκά, τότε δεν ηδυνήθην και εγώ να συγκρατήσω τα δάκρυά μου. Στιγμές αλησμόνητες. Η Κορυτσά πλέον είχε περιέλθει εις τα χείρας μας. Ήταν το δώρο που εδίδαμεν εις την μητέρα μας Ελλάδα, η οποία όταν φεύγαμε από αυτήν μας είχε δώση τις καλλίτερες ευχές», γράφει μεταξύ άλλων στο Ημερολόγιο που κρατούσε ο Αχιλλέας Αθαν. Γκούμας, και το οποίο επιγράφεται «Ελληνοϊταλικός Πόλεμος». Ο Α. Γκούμας τραυματίστηκε θανάσιμα από βόμβα ιταλικού αεροπλάνου, στο Μνήμα της Γριάς, σε υψόμετρο 2.120μ., λίγες ημέρες πριν τελειώσει ο πόλεμος.[\[3\]](#)

Η κατάληψη της Κορυτσάς στις 22 Νοεμβρίου του 1940, «προκάλεσε έναν πραγματικό συναγερμό ολόκληρου του ελληνικού λαού για τον εορτασμό της λαμπρότερης ελληνικής νίκης των τελευταίων χρόνων»... «Η αγγλική εφημερίδα Daily Mail στο φύλλο της 25^{ης} Νοεμβρίου έγραψε τα εξής: «...Ο κόσμος ολόκληρος χρεωστεί συγχαρητήρια εις την Ελλάδα...». Και η εφημερίδα New York Times «σε κύριο άρθρο της την 28^η Νοεμβρίου έγραφε: «Οι Έλληνες κατήνεγκαν την πρώτη πραγματική ήττα στις κατά ξηράν δυνάμεις του Άξονα»... «Ο αντίκτυπος της νίκης αυτής, η οποία στην ουσία ήταν η πρώτη νίκη στην Ευρώπη εναντίον των δυνάμεων του Άξονα, ανέτρεπε τα μέχρι τότε πολεμικά δεδομένα...»[\[4\]](#) Όμως τίποτε δεν είχε τελειώσει... Είχε ξεκινήσει η μεγάλη περιπέτεια, ο μεγάλος αγώνας, ο μεγάλος πόλεμος. Ο αιώνιος πόλεμος της Ελλάδας, όπως έγραφε ο μεγάλος μας ποιητής Γιώργος Σεφέρης (σε ομιλία που εκφώνησε την Τρίτη 10 Ιουνίου, του 1941, στα παιδιά του Ελληνικού Γυμνασίου, στην Αλεξάνδρεια): «Θυμάμαι την ημέρα που μας κήρυξαν τον πόλεμο οι Γερμανοί. Το πλήθος που ζητωκραύγαζε στην οδό Σταδίου, σώπασε ξαφνικά κι έπειτα άρχισε να τραγουδά με τη βαριά μεγάλη φωνή: «Τη Υπερμάχω Στρατηγώ τα νικητήρια». Αυτό και μόνο. Αλλά αυτό και μόνο ήταν αρκετό για να καταλάβει κανείς πως ο πόλεμος τούτος δεν ήταν σημερινός ούτε χθεσινός: ήταν ο αιώνιος πόλεμος της Ελλάδας όλων των καιρών για την ανθρώπινη αξία»[\[5\]](#).

Κατερίνα Χουζούρη

[\[1\]](#) Ελύτη Οδ., 1996, Άσμα Ηρωϊκό και Πένθιμο για το χαμένο Ανθυπολοχαγό της Αλβανίας, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα.

[2] Μεντζαφού Πολύζου Ολ., 2008, Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ/ Μέτσοβο, Ζωγραφική, Χαρακτική, Γλυπτική, εκδ. Ίδρυμα Ευάγγελου Αβέρωφ Τοσίτσα, Αθήνα.

[3] Η μαρτυρία αυτή προέρχεται από την έκδοση της Εφημερίδας Ελευθεροτυπία, τον Οκτώβριο του 2010, που επιγράφεται «Σου γράφω από το μέτωπο, 1940-1941» και περιλαμβάνει τα ημερολόγια Ελλήνων στρατιωτών, οι οποίοι ξεκινώντας για το αλβανικό μέτωπο στις 28 Οκτωβρίου του 1940, θέλησαν να συγκρατήσουν στη μνήμη τους τα γεγονότα που θα βίωναν.

[4] ΦαναριώτηΠ., 2012, Η Ελλάδα στις φλόγες του πολέμου, εκδ. Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα

[5] Σεφέρη Γ., 1974, Δοκιμές, 1^{ος} Τόμος, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα